

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

12 mei 1992

No. J. 927234

Directie Juridische en
Bedrijfsorganisatorische Zaken

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103) wordt het volgende gebied aangewezen: het op de bijlage bij deze regeling op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Deurnese Peelgebieden".
2. De aanwijzing, bedoeld in het eerste lid, gaat vergezeld van een bij deze regeling behorende toelichtende nota.

Artikel 2

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na die van haar bekendmaking in de Staatscourant.

's-Gravenhage, 12 mei 1992

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ,

(w.g.) J.D. Gabor

Toelichting voor de Staatscourant.

Artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103), bepaalt dat voor de leefgebieden van de in bijlage I van de richtlijn vermelde vogelsoorten speciale beschermingsmaatregelen getroffen worden, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten.

- De -

De Lid-Staten dienen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte leefgebieden als speciale beschermingszone aan te wijzen, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten behoeven. Gelijksortige maatregelen dienen de Lid-Staten ingevolge artikel 4, tweede lid, van de richtlijn te nemen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels.

Het gebied de "Deurnese Peelgebieden" is grotendeels gelegen in de provincie Noord-Brabant, langs de grens met de provincie Limburg. Het natuurgebied heeft een totaal-oppervlakte van ca. 1.450 ha en ligt op het grondgebied van de gemeente Deurne; een zeer gering oppervlakte ligt binnen de gemeente Horst (Limburg).

Tezamen met de "Mariapeel" en de eveneens nabij gelegen "Grote Peel" vormt de "Deurnse Peel" het restant van de in de vroeger tijden zeer uitgestrekte peelhoogvenen (ca. 30.000 ha). De peelhoogvenen zijn de zuidelijkste representanten van de vlakke, subatlantische hoogvenen, die elders en ook in de Peelregio door afgraving, ontginning en verveningen merendeels zijn verdwenen. De "Deurnese Peelgebieden" vormen een representatief en waardevol restant hiervan en hebben derhalve een grote zeldzaamheidswaarde.

Het gebied is van grote betekenis voor vogels.

Er komen ca. 125 verschillende vogelsoorten voor (incidentele waarnemingen uitgezonderd), waarvan ca. 89 als broedvogel. Het gebied is tevens van belang als fourageer-, rust- en overwinteringsplaats voor vele vogelsoorten. Het gebied is onder meer van groot belang voor Kraanvogels als rustplaats en als slaapplaats gedurende de winter voor Rietganzen.

Bestuur en beheer van de "Deurnese Peelgebieden" zijn gericht op bescherming, behoud en ontwikkeling van de betekenis van dit gebied. Dit komt onder meer tot uitdrukking in de aanduiding in het structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (Kamerstukken II, 1980/81, 16820) van het gebied tot Grote Eenheid Natuurgebied (tezamen met de gedeeltelijk aangrenzende Mariapeel), de aanduiding "kerngebied" in het Natuurbeleidsplan (1990), de aanwijzing tot beschermd natuurmonument en staatsnatuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572) en in het door Staatsbosbeheer en de gemeente Deurne gevoerde beheer.

De in de regeling genoemde kaart en toelichtende nota liggen ter inzage op de bibliotheek van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73 te 's-Gravenhage.

Behoort bij besluit
J. 92 7235

TOELICHTING OP AANWIJZING "DEURNESE PEELGEBIEDEN" ALS SPECIALE
BESCHERMINSZONE OP BASIS VAN DE EG-VOGELRICHTLIJN

1. Inleiding

Het gebied "Deurnese Peelgebieden" is grotendeels gelegen in de provincie Noord-Brabant, langs de grens met de provincie Limburg. Het natuurgebied heeft een totaal-oppervlakte van ca. 1450 ha en ligt op het grondgebied van de gemeente Deurne; een zeer gering oppervlakte ligt binnen de gemeente Horst (Limburg). Tezamen met de "Mariapeel" en de eveneens nabij gelegen "Groote Peel" vormt de "Deurnese Peel" het restant van de in vroeger tijden zeer uitgestrekte peelhoogvenen (ca. 30.000 ha). De peelhoogvenen zijn de zuidelijkste representanten van de vlakke, subatlantische hoogvenen, die elders en ook in de Peelregio door afgraving, ontginning en verveningen merendeels zijn verdwenen. De "Deurnese Peelgebieden" vormen een representatief en waardevol restant hiervan en hebben derhalve een grote zeldzaamheidswaarde.

In de huidige situatie wordt het gebied gekenmerkt door het naast elkaar voorkomen van qua voedselrijkdom en vochtgehalte vaak zeer verschillende milieus. In een belangrijk gedeelte van het gebied worden droge en natte heidevegetaties aangetroffen op in het verleden geheel of gedeeltelijk afgegraven stukken hoogveen. In de drogere heideterreinen is veel opslag van ruwe of zachte berk. Op voedselrijkere natte plaatsen is wilgenstruweelmoeras ontstaan. Aan de oostzijde liggen enkele percelen naaldbos, naast de verspreid in het gebied voorkomende Berkenbossen.

Het gebied is van grote betekenis voor vogels. In het gebied komen ca. 125 verschillende vogelsoorten voor (incidentele waarnemingen uitgezonderd), waarvan ca. 89 als broedvogel. Het gebied is tevens van belang als fourageer-, rust- en overwinteringsplaats voor vele vogelsoorten. Het gebied is onder meer van groot belang voor Kraanvogels als rustplaats en als slaapplaats gedurende de winter voor Rietganzen.

Bestuur en beheer van de "Deurnese Peelgebieden" zijn gericht op bescherming, behoud en ontwikkeling van de betekenis van dit gebied. Dit komt onder meer tot uitdrukking in de aanduiding in het structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (Kamerstukken II, 1980/81, 16820) van het gebied tot Grote Eenheid Natuurgebied (tezamen met de gedeeltelijk aangrenzende Mariapeel), de aanduiding "kernegebied" in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II, 1989/90, 21149, nrs. 2-3), de aanwijzing tot beschermd natuurmonument en staatsnatuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572) en in het door Staatsbosbeheer en de gemeente Deurne gevoerde beheer.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis

Het gebied "Deurnese Peelgebieden" is in de afgelopen decennia veranderd van een betrekkelijk droog gebied met een grote mate van onrust als gevolg van de verveningsactiviteiten, in een nat en vrij rustig gebied. Als gevolg hiervan en mede door de aanwezige, grote verscheidenheid in biotopen, hebben de "Deurnese Peelgebieden" zich ontwikkeld tot een gebied, dat zowel in nationaal als internationaal opzicht van grote betekenis is voor diverse vogelsoorten.

In het Deurnese Peelgebied broeden ca. 89 verschillende vogelsoorten. Hiervan zijn met name de aan water gebonden soorten de laatste jaren aanzienlijk in aantal toegenomen, zowel wat soorten als individuen betreft. In het gebied broeden relatief grote aantallen Wintertaling en Slobeend, maar ook Zomertaling, Kuifeend en Tafeleend. Daarnaast zijn er verschillende soorten moeras- en andere watervogels, zoals Porceleinhoen, Waterral, Dodaars, Geoorde fuut en Roerdomp, die in het gebied broeden. De toename van water en moeras heeft ook een toename in riet- en struweelvogels tot gevolg gehad. Zo schommelt de populatie van de Blauwborst in de Deurnese Peel tussen de 75 en 90 broedparen. Daarnaast herbergt het gebied broedvogels als Sprinkhaanrietzanger, Rietgors, Kleine Karekiet, Braamsluiper en Bosrietzanger, naast kenmerkende heide-/hoogveen vogels zoals Wulp, Boompieper, Geelgors, Gele kwikstaart, Roodborsttapuit, Tapuit en Veldleeuwerik.

In de bossen van het gebied broeden soorten als Grote bonte specht, Zwarte specht, Groene specht, Nachtegaal en Spotvogel, alsmede de roofvogels Wespandief, Sperwer, Buizerd, Boomvalk, Havik en Ransuil.

Ook voor de niet-broedvogels vervult de "Deurnese Peel" een belangrijke rol. Net na het broedseizoen in de zomer en nazomer doen vele steltlopers uit het hoge noorden de ondiepe vennen met hun kale slikkige oevers aan om er krachten op te doen om hun trektocht naar de overwinteringsgebieden te kunnen volbrengen. Met name voor het Witgatje is de Deurnese Peel het belangrijkste doortrekgebied in de regio. In de herfst pleisteren er jaarlijks Kraanvogels in het gebied. Het hoogveenrestant heeft zich hierdoor de laatste drie jaar ontwikkeld tot een kraanvogelpleisterplaats die van nationaal en internationaal belang is. In het voorjaar pleisteren aanzienlijke aantallen trekvogels een of enkele dagen in en rond het gebied, waaronder steltlopers als Regenwulp en Kemphaan.

In de winter overnachten er vele honderden rietganzen in het gebied. Nader onderzoek moet nog uitwijzen of zich hieronder ook de schaarse Taiga-rietgans bevindt. Ongeveer 1% van de in Nederland overwinterende Klapeksters overwintert in de "Deurnese Peel", naast o.a. de Blauwe Kiekendief. De "Deurnese Peel" is een belangrijke slaapplek voor vogels uit de regio, m.n. de Grutto (150 exemplaren) en de Wilde eend (vele honderden exemplaren). Voor zowel de broedvogels als de overwinterende en pleisterende

vogels geldt dat het hoogveenrestant niet los gezien kan worden van het omliggende cultuurlandschap. Soorten als Kraanvogel, Wilde eend, Rietgans, Regenwulp en Grutto overnachten weliswaar in het gebied maar fourageren op de omringende landbouwgronden.

3. Ligging en begrenzing

Het gebied is grotendeels gelegen in de provincie Noord-Brabant nabij de grens met Limburg. Aan de Limburgse zijde van die grens is het deels aangrenzende natuurgebied "Mariapeel" gelegen. Het gebied "Deurnese Peelgebieden" bestaat uit een aantal deelgebieden. De Bult is het meest noordelijke geïsoleerd gelegen peelrestant (ca. 120 ha) ten noorden van de provinciale weg Deurne-Venray nabij het Peelkanaal. Het Zinkske (ca. 130 ha) is het meest zuidelijk gelegen peelrestant grenzend aan zowel de Helenavaart als het Deurns Kanaal. De Heitrakse Peel (ca. 85 ha) grenst eveneens aan het Deurns Kanaal en wordt doorsneden door de snelweg E-3 (Eindhoven-Venlo).

De "Deurnese, Liesselse en Helenapeel" vormen een aaneengesloten natuurgebied van ca. 1.075 ha. Deze grote aaneengesloten kern staat via het Deurns Kanaal, dat ook tot het aanwijzingsgebied behoort, in verbinding met het Zinkske en de Heitrakse Peel. Het gebied heeft dezelfde begrenzing als het gebied dat onder de werking van de Natuurbeschermingswet valt. De begrenzing is op bijgaande kaart aangegeven.

4. Bestuur en beheer

Bestuur en beheer van de Deurnese Peelgebieden zijn gericht op handhaving en ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied. Dit komt onder meer tot uitdrukking in:

- de aanwijzing als beschermd natuurmonument en staatsnatuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet;
- de in het kader van de Natuurbeschermingswet opgestelde beheersvisie, alsmede het beheersplan ex artikel 14, opgesteld door de gemeente Deurne voor haar eigendommen;
- de aanduiding in het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud van de "Deurnese en Mariapeel" als Grote Eenheid Natuurgebied;
- de aanduiding "kerngebied" in het Natuurbeleidsplan;
- de aanduiding "natuurgebied" van alle "Deurnese Peelgebieden" in het Streekplan Midden- en Oost-Brabant;
- de aanduiding "natuurgebied" van het grootste deel van de "Deurnese Peelgebieden" in het bestemmingsplan buitengebied en het bestemmingsplan Buntven-Astense Aa-Helenapeel van de gemeente Deurne.
- het door Staatsbosbeheer en de gemeente Deurne gevoerde beheer dat is gericht op het handhaven van levend hoogveen en het scheppen van voorwaarden die kunnen leiden tot het ontstaan van levend hoogveen.

Gezien bovenstaande op dit gebied van toepassing zijnde beleidsinstrumenten, alsmede gezien het door Staatsbosbeheer en de gemeente Deurne gevoerde beheer, zijn de natuurwaarden en de ontwikkeling daarvan uitgangspunt voor het beleid inzake dit gebied.

Essentieel daarbij is onder meer, dat de omvang van het gebied en de in het gebied heersende rust worden gehandhaafd. Zo zal recreatief medegebruik gericht moeten zijn op natuurbeleving en natuureducatie en derhalve zijn afgestemd op het karakter en de kwetsbaarheid van het gebied.

Ook zal de waterhuishouding in kwantitatieve en kwalitatieve zin blijvend moeten worden afgestemd op handhaving en ontwikkeling van genoemde waarden. In het Natuurbeleidsplan is het project "Gebiedsgericht Milieu- en Waterbeleid" (project 29) aangekondigd. Een onderdeel hiervan zijn de 19 proefprojecten gericht op het tegengaan van verdroging. Eén van deze proefprojecten betreft het gebied Mariapeel en Deurnese Peel. In 1991 is dit proefproject gestart.

5. Gevolgen van de aanwijzing als speciale beschermingszone.

De richtlijn van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, nr. 79/409/EEG, bepaalt terzake de speciale beschermingszones het volgende:

Art.4, lid 3, verplicht de overheid tot het toezenden aan de Europese Commissie van nuttige gegevens, zodat zij de geëigende initiatieven kan nemen voor de coördinatie die nodig is om te bereiken dat de zones bedoeld in lid 1, enerzijds, en in lid 2, anderzijds, een samenhangend geheel vormen dat voldoet aan de eisen inzake bescherming van de soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is.

Art. 4, lid 4, verplicht de overheid tot het nemen van passende maatregelen om vervuiling en verslechtering van de woongebieden in de beschermingszones als bedoeld in de leden 1 en 2 te voorkomen, alsmede om te voorkomen dat de vogels aldaar worden gestoord, voor zover deze vervuiling, verslechtering en storing, gelet op de doelstellingen van dit artikel, van wezenlijke invloed zijn. Ook buiten deze beschermingszones zet de overheid zich in om vervuiling en verslechtering van de woongebieden te voorkomen.

Art. 12, lid 1, verplicht de overheid om de drie jaar bij de Commissie een rapport in te dienen over de toepassing van de nationale maatregelen die krachtens de richtlijn zijn getroffen.